

РОЗДІЛ ХІХ. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.8:343.326]:351.746.1](477)

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2020-1-36>

Деякі аспекти протидії терористичним актам оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України

Гриньків О. О.

*Державна прикордонна служба України,
вул. Володимирська, 26, м. Київ, Україна
alexandra.pravo@gmail.com*

Ключові слова:

*тероризм, терористичний акт,
превенція, Державна прикордонна
служба.*

У статті розглядаються окремі питання протидії терористичним актам оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України. Акцентується на вдосконаленні нормативно-правового регулювання цієї діяльності. Зокрема, задля протидії злочинам терористичного характеру на державному кордоні пропонується розробити Програму превентивної діяльності оперативно-розшукових підрозділів Державної прикордонної служби України.

Some aspects of countering terrorist acts by the operative units of the State Border Guard Service of Ukraine

Hrynkyiv O. O.

*State Border Guard Service of Ukraine,
Volodymyrska str., 26, Kyiv, Ukraine
alexandra.pravo@gmail.com*

Key words:

*terrorism, terrorist act, prevention,
State Border Guard Service.*

The article is about some issues of countering terrorist acts by the operational units of the State Border Guard Service of Ukraine. At the same time, it is noted that the successful investigation of terrorist acts depends on the high level of qualification of investigators and prosecutors, as well as their ability to interact with operatives, the media and so on.

The concepts of “terrorist act”, which are defined by scientists in their research, as well as enshrined in current legislation of Ukraine, are analyzed. The provisions of domestic and international normative documents in the field of counteraction to terrorist acts, in particular the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism of 16.05.2005, are considered. Attention is focused on improving the legal regulation of anti-terrorist activities in Ukraine.

It is emphasized that Ukraine, as a sovereign and stable state, its self-preservation, progressive development and security are impossible without the effective activity of the State Border Guard Service of Ukraine, as a subject of the fight against terrorism within the state border. This activity is entrusted to operative and search units, which within their powers must carry out prevention of this crime, as well as to units that are on duty around the clock at checkpoints across the state border of Ukraine.

It is summarized that only with a comprehensive approach to resolving the issue of prevention and cessation of violations at the state border

of Ukraine should expect to achieve an effective result of operational and service activities in the field of state border security. We are meaning the legislative support, preventive activities, as well as interaction and cooperation with foreign law enforcement agencies, etc.

In order to counter terrorist crimes on the state border of Ukraine, it is proposed to develop a Program of preventive activities of operative and search units of the State Border Guard Service of Ukraine.

In addition, further scientific research, changes in legislation, exchange of practical experience, prevention activities among the population, etc. the author considers of the areas to improve countering terrorist acts.

В умовах сьогодення тероризм є одним із найбільш загрозливих явищ стабільного розвитку соціальних, економічних, політичних та інших відносин в усьому світі. Глобалізація загалом вплинула й на масштабність терористичних загроз. Протидія терористичним актам на часі в багатьох країнах світу, не є виключенням й Україна. Задля цього прийнята низка документів як міжнародного, так і внутрішньодержавного рівня. Зокрема, на вжиття рішучих заходів протидії тероризму спрямовувались численні національні програми боротьби зі злочинністю. Україна надалі шукає ефективні шляхи розв'язання однієї з найскладніших проблем людства. Проте масштабність та актуальність проблеми підштовхнула нас на це дослідження.

Проблемні питання злочинів терористичної спрямованості досліджували В.Ф. Антипенко, О.В. Баулін, В.І. Борисов, В.О. Глушков, В.П. Ємельянов, В.С. Зеленецький, А.Е. Ізетов, В.В. Карпунцов, М.П. Кіреєв, В.С. Комісаров, В.О. Корольов, В.В. Крутов, В.А. Ліпкан, В.В. Мальцев, М.О. Мілевський, Г.М. Міньковський, С.М. Мохоначук, Л.В. Новікова, Г.В. Овчинникова, В.Є. Петрищев, В.Г. Пилипчук, В.П. Ревин, М.В. Семикін, В.П. Тихий, В.В. Чургович, О.В. Шамара та ін. При цьому, незважаючи на очевидну наукову і практичну значущість, проблема ще не була об'єктом самостійного дослідження.

Метою статті є дослідження окремих питань правового регулювання терористичних актів загалом та їх протидії зокрема, визначення напрямів удосконалення з попередження та припинення правопорушень на державному кордоні України, пов'язаних із терористичними актами.

Початок ХХІ століття ознаменувався спалахом тероризму практично в усіх регіонах світу. Тероризм давно перетнув межі національних кордонів і перетворився на масштабну загрозу для безпеки всього людства. Світовий досвід доводить, що найбільше терористи використовують місця значного скупчення людей. Зокрема, цьому підтвердженням є вибух замаскованого під вогнегасник пристрою в метро Санкт-Петербурга у квітні 2017 року, терористичний акт в березні 2017 року на Вестмінстерському мості в Лондоні поряд із будівлею Британського парламенту, терористичний

акт у Стокгольмі – автотаран, що стався 7 квітня 2017 року; серія терористичних атак із використанням тарану, що сталися увечері 17 серпня на бульварі Ла-Рамбла у Барселоні та вночі 18 серпня 2017 року у місті Камбріліс у Каталонії (Іспанія), нікого не залишили байдужими [7, с. 426].

Події останнього десятиріччя свідчать, що небезпека тероризму в усьому світі має тенденцію до зростання. Є усі підстави припускати, що нині людство перебуває в такому стані, коли причин і умов, котрі породжують тероризм, стає дедалі більше. У наш час терористи можуть нести суспільству більшу небезпеку, ніж армії з найсучаснішою зброєю. За таких умов воєнний спосіб вирішення того чи іншого конфлікту виявляється менш ефективним. Видається, що армії втрачають свою роль засобів забезпечення національної безпеки країн, а замість них мають виникати нові – здатні ефективно протидіяти вже не воєнній агресії, а терористичній.

В умовах сьогодення Україна входить до двадцятки країн світу, які найбільше потерпають від тероризму. За даними звіту щодо стану глобального тероризму у 2017 році, оприлюдненим лондонським Інститутом економіки та миру, Україна посідає 17 сходинку серед країн за рівнем впливу тероризму [4, с. 426].

Науковці зауважують, що в Україні дедалі загрозливішого характеру набуває тенденція вчинення злочинів терористичного спрямування з використанням вибухових речовин та засобів вибуху. За останні три роки зареєстровано понад 900 таких злочинів, від яких постраждало майже 1500 осіб [21, с. 422–425].

Терористичні акти приносять масові людські жертви, здійснюють сильний психологічний тиск на велику кількість людей, призводять до руйнування матеріальних і духовних цінностей, що не піддаються відновленню, сіють ворожнечу та агресію між державами, провокують війни, недовіру і ненависть між соціальними і національними групами, які інколи неможливо подолати впродовж життя цілого покоління. Крім цього, потенційна небезпека терористичних проявів зумовлена тим, що навіть один терористичний акт може завдати відчутної шкоди країні в будь-якій сфері – від економічної до екологічної [9, с. 86].

За визначенням О.О. Радугіна, терористичний акт є методом політичної боротьби, який проявляється в систематичному використанні нічим не обмеженого, не пов'язаного з військовими діями фізичного насилля для досягнення певних цілей шляхом знищення (або залякування) політичних противників (вбивство політичних лідерів, військових або цивільних, вибухи, напади на банки, склади зброї, викрадення літаків тощо) [11, с. 67].

А. Яцько вважає, що терористичний акт – це дія, котра набуває різноманітних форм насильства (або загрози його застосування), особливістю яких є те, що об'єкт насильства не може стати суб'єктом у момент здійснення теракту. Варто також зауважити, що під час здійснення терактів терористи можуть переслідувати як цілі, пов'язані з жертвами теракту, так і цілі, з ними не пов'язані. Тобто для терориста безпосередня жертва його теракту не має жодного значення. Вона лише засіб для здійснення його певної мети. Мета терориста завжди вища за брутальне вбивство, оскільки він вбиває не для того, щоб позбавити життя людину (жертву теракту), а для того, щоб цим вбивством вплинути на якийсь процес чи певний суб'єкт політичних відносин (зазвичай це випадкові люди, перехожі тощо) [22, с. 69].

В.В. Чургович пропонує розглядати терористичний акт як типологічну категорію, сукупне поняття, що об'єднує злочини, реалізація яких призводить до широкого спектра наслідків: публічна демонстрація терору, досягнення певних соціальних змін у власних інтересах, параліч протидії з боку владних структур і громадськості [20, с. 138].

З прийняттям у 2001 році нового КК України до розділу IX «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини включено кримінально-правову норму – «терористичний акт». Так, за ст. 258 КК України під терористичним актом розуміють «застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою» [8].

За визначенням у Законі України від 20.03.2003 року № 638-IV «Про боротьбу з тероризмом», «терористичний акт – злочинне діяння

у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України, відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України» [14].

Як визначають вчені, першою монографічною роботою, в якій досліджувались питання кримінальної відповідальності за терористичний акт відповідно до КК України, була робота О.В. Шамари (дисертаційне дослідження «Кримінальна відповідальність за терористичний акт» захищено в Національній академії СБУ у 2006 році). У цій науковій праці вперше дано кримінально-правову характеристику ст. 258 КК України за новим КК України (2001 року) та запропоновано низку законодавчих змін до ст. 258 КК України, зокрема: визначити родовим об'єктом терористичного акту злочини проти основ національної безпеки України та злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, запропоновано нові редакції ст. 113-1 (терористичний акт) та ст. 448 (терористичний акт міжнародного характеру), а також доповнення КК України новою кримінально-правовою нормою «Пропаганда і поширення ідеології тероризму». Згодом законодавцем внесено деякі зміни до ст. 258 КК України (у 2006 та 2014 роках), що суттєво вплинуло на кримінально-правову характеристику терористичного акту [19, с. 415].

До внесення змін спонукала і ратифікація Україною 31.07.2006 року (набрання чинності 01.06.2007) Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму від 16.05.2005 року [6], на виконання якої прийнято закони України:

– «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму» від 21.09.2006 року № 170-V [16], згідно з якими КК України доповнено ст. 258-1 («Втягнення у вчинення терористичного акту»), ст. 258-2 («Публічні заклики до вчинення терористичного акту»), ст. 258-3 («Створення терористичної групи чи терористичної організації»), ст. 258-4 («Сприяння вчиненню терористичного акту») та виключено ч. 4 та ч. 5 ст. 258.

Деякі науковці стверджують, що такі законодавчі новели не відповідають повною мірою ні Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, ні іншим конвенціям. До того ж із прийняттям цього закону протиріччя, які існували раніше в антитерористичному законодавстві, не тільки не усуваються, але й породжуються нові [3; 10].

– «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню)

доходів, одержаних злочинним шляхом» від 18.05.2010 року № 2258-VI, який в подальшому втратив чинність (нині діятиме новий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 року № 361-IX [17], який набуде чинності з 28.04.2020 року).

Кримінальне законодавство багатьох країн передбачає кримінально-правові заходи боротьби з терористичними актами, проте в кожній країні запроваджуються свої національні підходи до боротьби з цим явищем. Досвід законотворчості зарубіжних країн є корисним для вдосконалення вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність за терористичний акт [13, с. 184]. А тому варто врахувати внесені науковцями пропозиції щодо змін та доповнень вітчизняного кримінального законодавства.

На часі покращання чинної нормативно-правової бази в цій сфері. Нині основним законодавчим актом залишається прийнятий у 2003 році Закон України «Про боротьбу з тероризмом» (з подальшими змінами та доповненнями) [14]. Визначені в ньому правові та організаційні основи боротьби з цим явищем загалом підтвердили свою обґрунтованість на практиці.

Успішне розслідування терористичних актів вимагає не лише високого рівня кваліфікації слідчих і прокурорів та їх вміння злагоджено взаємодіяти із засобами масової інформації, населенням й ефективно долати протидію кримінальних структур, а й залежить від того, наскільки своєчасно і правильно визначатиметься предмет доказування в конкретному провадженні, основу якого становить наведений у ч. 1 ст. 91 КПК України перелік обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні. Правильне і своєчасне визначення предмета доказування позитивно позначається на організації досудового розслідування, робить діяльність слідчого та прокурора більш послідовною, цілеспрямованою й ефективною. Надмірне розширення предмета доказування спричиняє невиправдане затягування часу досудового розслідування, збільшує процесуальні витрати і навантаження на всіх його учасників через зайве загромождження відомостями про факти, які не мають істотного значення для кримінального провадження. Безпідставне обмеження предмета доказування зумовлює неповноту та односторонність досудового розслідування, створює уявлення у свідомості різних осіб, залучених до розслідування, про упереджене ставлення слідчого і прокурора до підозрюваного та іншим чином негативно позначається на можливостях сторони обвинувачення в суді. Внаслідок цього

результати досудового розслідування стають сумнівними, а доказів виявляється замало для того, щоб суд постановив справедливий вирок [1, с. 113–115].

Терористичний акт (ст. 258 КК України) стає глобальним і національним лихом, якому необхідно протидіяти якнайшвидше, зокрема, «боротися різними засобами: політичними, соціальними, економічними, гуманітарними та кримінально-правовими» [13, с. 181].

Протидія терористичній діяльності в Україні є актуальним питанням, яке потребує комплексного вирішення. Як свідчить практика правоохоронних органів України та зарубіжних держав, першочерговим є виявлення та припинення терористичної діяльності саме на ранніх стадіях вчинення злочину (готування, замах) до настання конкретних наслідків [5, с. 33].

В.О. Корольов зазначає, що існування України як суверенної й стабільної держави, її самозбереження, прогресивний розвиток та безпека неможливі без ефективної діяльності Державної прикордонної служби України як суб'єкта боротьби з тероризмом у межах державного кордону. Саме ця діяльність покладена на оперативні-розшукові підрозділи, які в межах своїх повноважень мають здійснювати профілактику щодо вчинення цього злочину, а також на підрозділи, які цілодобово несуть службу в пунктах пропуску через державний кордон України.

Науковець зауважує, що на внутрішню і на зовнішню безпеку країни впливають конфлікти на етнічному, релігійному або політичному підґрунті, нелегальне поширення наркотиків та зброї, неконтрольована міграція, корупція, екологічні техногенні проблеми тощо. Усі ці злочини, як автор вважає, є підґрунтям для терористичної діяльності та фінансування терористичних організацій. Оскільки загальну небезпеку становлять не прямі загрози, а їх наслідки, що набувають загальнонаціонального розмаху, мають тенденцію поширюватися далеко за межами національних кордонів.

При цьому, як акцентує вчений, саме транспортна безпека є невід'ємною складовою частиною у сфері правопорядку в пунктах пропуску через державний кордон, основними суб'єктами забезпечення якого виступають органи та підрозділи Державної прикордонної служби України [7, с. 427–428].

Ми погоджуємось з думкою В.О. Корольова і доповнюємо її: нині пошук ефективних засобів протидії тероризму є актуальним для всіх правоохоронних органів держави. Задля цього необхідно розробити та впровадити новітні методи протидії терористичним загрозам, удосконалити практичні й наукові напрацювання, запозичити

міжнародний досвід та постійно обмінюватись надбаннями у цій сфері.

Ми вбачаємо, що напрямами удосконалення цієї системи є наукові дослідження, зміни в законодавстві, обмін практичним досвідом, профілактична діяльність серед населення тощо.

З метою удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності щодо запобігання, реагування, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності КМУ у 2016 році розроблені і впроваджені Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків [12], які визначають механізм функціонування єдиної державної системи запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, рівні терористичних загроз та заходи реагування суб'єктів боротьби з тероризмом на загрозу вчинення або вчинення терористичного акту. Основним завданням є запобігання терористичній діяльності, в тому числі забезпечення своєчасності виявлення та усунення

причин і умов, що сприяють вчиненню терористичних актів.

Протидія тероризму не може бути ефективною без якісного нормативно-правового забезпечення. А тому задля протидії злочинам терористичного характеру на державному кордоні на часі розроблення Програми превентивної¹ діяльності оперативно-розшукових підрозділів Державної прикордонної служби України. Зазначені підрозділи є суб'єктом здійснення оперативно-розшукової діяльності та виконують завдання щодо протидії кримінальним правопорушенням (злочинам), у т.ч. і терористичним актам.

На нашу думку, лише за комплексного підходу до вирішення питання з попередження та припинення порушень на державному кордоні України варто розраховувати на досягнення ефективного результату оперативно-службової діяльності у сфері безпеки державного кордону. Йдеться про законодавчу підтримку, превентивну діяльність, а також взаємодію та співпрацю із закордонними правоохоронними органами тощо.

Література

1. Баулін О.В. Актуальні питання визначення предмета доказування під час досудового розслідування терористичного акту. *Протидія злочинності: теорія та практика* : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 жовтня 2016 року. Київ : Національна академія прокуратури України, 2016. 634 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінськ : ВТФ «Перун», 2007. 1736 с. : іл.
3. Емельянов В.П. Терроризм – как явление и как состав преступления. Харьков : Право, 1999. 269 с.
4. Заключний документ II Міжнародної науково-практичної конференції «Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України». *Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 15 грудня 2017 року, м. Київ / уклад.: Ю.Г Севрук., Г.В. Попов, Н.В. Лісова. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 426–429.
5. Карпунцов В.В. Процесуальна компетенція прокурора під час виявлення, припинення і розслідування злочинів, віднесених до терористичної діяльності. *Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 15 грудня 2017 року / уклад.: Ю.Г Севрук., Г.В. Попов, Н.В. Лісова. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 33–41.
6. Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712 (дата звернення: 14.01.2020).
7. Корольов В.О. Щодо запобігання терористичним актам на транспорті та використанню транспорту як засобу вчинення терористичного акту. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Хмельницький, 2 березня 2018 року. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. С. 426–428.
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 12.01.2020).
9. Мілевський М.О. Погляд на кримінальні правопорушення, пов'язані з тероризмом. *Міжнародний юридичний вісник* : збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2016. Вип. 2 (4) С. 85–92.
10. Новікова Л.В. Кримінальна відповідальність за фінансування тероризму : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ : Інст. держави і права ім. В.М. Корецького, 2007. 20 с.

¹ Превенція – запобігання, попередження злочинів [2, с. 1104].

11. Политология. Учебное пособие для вузов / Составитель и ответственный редактор А.А. Радугин. Москва, 1997. 224 с.
12. Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків : Постанова КМУ від 18.02.2016 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D0%BF> (дата звернення: 22.01.2020).
13. Попович О. Терористичний акт у законодавстві України та зарубіжних країн (порівняльно-правовий підхід). *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 181–185.
14. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 12.01.2020).
15. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, держаних злочинним шляхом : Закон України від 18.05.2010 р. № 2258-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-17> (дата звернення: 13.01.2020).
16. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо запобігання тероризму : Закон України від 21.09.2006 р. № 170-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-16> (дата звернення: 10.01.2020).
17. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> (дата звернення: 21.01.2020).
18. Семикін М.В. Кримінальна відповідальність за створення терористичної групи або терористичної організації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Одеса : НУВС, 2004. 20 с.
19. Чорний О. Стан наукової розробки кримінальної відповідальності за терористичний акт. *Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 15 грудня 2017 року / уклад.: Ю.Г. Севрук., Г.В. Попов, Н.В. Лісова. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 411–416.
20. Чургович В.В. Терористичний акт: проблеми кримінально-правової кваліфікації. *Закарпатські правові читання* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. В.І. Смоланки, Я.В. Лазура, О.Я. Рогача. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2015. Т. 2. С. 135–139.
21. Ярошенко О. Контрабанда зброї в Україні та окремі шляхи вирішення цієї проблеми. *Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 15 грудня 2017 року / уклад.: Ю.Г. Севрук., Г.В. Попов, Н.В. Лісова. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 422–425.
22. Яцько А. Тероризм як форма політичної боротьби. *Політика і час*. 2002. № 1. С. 68–77.

References

1. Baulin O.V. Current issues of determining the subject of evidence during the pre-trial investigation of a terrorist act. *Crime prevention: theory and practice: materials of the VII All-Ukrainian scientific-practical conference* (October 19, 2016). K.: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 2016. 634 p.
2. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language / style. and heads. ed. W.T. Busel. Kyiv: Irpin: «Perun», 2007. 1736 p. : il.
3. Emelyanov V.P. Terrorism – as a phenomenon and as a crime. H.: Pravo, 1999. 269 s.
4. Final document of the II International scientific-practical conference “Countering terrorist activity: international experience and its relevance for Ukraine” (December 15, 2017, Kyiv). Counteraction to terrorist activity: international experience and its relevance for Ukraine: materials of the II International scientific-practical conference (December 15, 2017) / compiled by: Yu.G. Sevruk., G.V. Popov, N.V. Lisova. Kyiv: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 2018. P. 426–429.
5. Karpuntsov V.V. Procedural competence of the prosecutor during the detection, termination and investigation of crimes related to terrorist activities. *Counteraction to terrorist activity: international experience and its relevance for Ukraine* : materials of the II International scientific-practical conference (December 15, 2017). / compiled by: Yu.G. Sevruk., G.V. Popov, N.V. Lisova. Kyiv: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 2018. P. 33–41.
6. Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism of 16.05.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712 (access date: 14.01.2020).
7. Korolev V.O. On the prevention of terrorist acts on transport and the use of transport as a means of committing a terrorist act. *Current issues of criminal law, process, criminology and operational and investigative activities: abstracts of the II All-Ukrainian scientific-practical conference* (Khmelnysky, March 2, 2018) . Khmelnysky: Publishing House NASBGSU, 2018. P. 426 – 428.

8. The Criminal Code of Ukraine of April 5, 2001 № 2341-III. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (appeal date: 12.01.2020).
9. Milevsky M.O. A look at criminal offenses related to terrorism. *International Legal Bulletin: a collection of scientific papers of the National University of the State Tax Service of Ukraine*. Vip. 2 (4) 2016. P. 85–92.
10. Novikova L.V. Criminal liability for terrorist financing : author’s ref. dis. for science. degree of Cand. jurid. Science : 12.00.08 “Criminal law and criminology; criminal-executive law”. K.: .: Institute of State and Law named after V.M. Koretsky, 2007. 20 p.
11. Political science. A textbook for universities. Compiler and editor-in-chief A.A. Radugin. Moscow. 1997. 224 p.
12. Regulations on a single state system for the prevention, response and cessation of terrorist acts and minimization of their consequences: Resolution of the Cabinet of Ministers of 18.02.2016 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D0%BF> (appeal date: 22.01.2020).
13. Popovych O. Terrorist act in the legislation of Ukraine and foreign countries (comparative legal approach). *Entrepreneurship, economy and law*. 2018. № 8. Pp. 181–185.
14. On the fight against terrorism: Law of Ukraine of 20.03.2003 38638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (access date: 12.01.2020).
15. On Amendments to the Law of Ukraine “On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds from Crime”: Law of Ukraine of 18.05.2010 № 2258-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-17> (access date: 13.01.2020).
16. On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine on Prevention of Terrorism: Law of Ukraine of September 21, 2006 № 170-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-16> (access date: 10.01.2020).
17. On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction: Law of Ukraine of 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> (access date: 21.01.2020).
18. Semikin M.V. Criminal liability for the creation of a terrorist group or terrorist organization : author. dis. for science. degree of Cand. jurid. Science : 12.00.08 “Criminal law and criminology; criminal-executive law”. Odessa : National University of Internal Affairs, 2004. 20 p.
19. Chorny O. The state of scientific development of criminal liability for a terrorist act. *Counteraction to terrorist activity: international experience and its relevance for Ukraine* : materials of the II International scientific-practical conference (December 15, 2017). / compiled by: Yu.G. Sevruc., G.V. Popov, N.V. Lisova. Kyiv: National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 2018. P. 411–416.
20. Churgovich V.V. Terrorist act: problems of criminal law qualification. *Transcarpathian legal readings* : materials of the VII International scientific-practical conference / for general. ed. V.I. Smolanki, Ya.V. Lazura, O.Ya. Rogacha. Uzhhorod : Uzhhorod National University Publishing House «Hoverla», 2015. T. 2. S. 135–139.
21. Yaroshenko O. Arms smuggling in Ukraine and some ways to solve this problem. *Countering terrorist activity: international experience and its relevance for Ukraine* : materials of the II International scientific-practical conference (December 15, 2017). / compiled by: Yu.G. Sevruc., G.V. Popov, N.V. Lisova. Kyiv: National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine, 2018. P. 422–425.
22. Yatsko A. Terrorism as a form of political struggle. *Politics and time*. 2002. № 1. S. 68–77.